

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
IV/ 02117 - 0 / 2024		
1015 Budapest, Donáti utca 35-45.		
Erkezett: 2024.05.06. jay. clu		
Erkezés módja		
POSTAN	@	EGYÉB:
Példány: 1	Melléklet: 6	Kezelőiroda: clu

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti utca 35-45.

Erkezett: 2024.05.06. jay. clu

Erkezés módja

POSTAN @ EGYÉB:

Példány: 1 Melléklet: 6 Kezelőiroda: clu

A Kúria útján postai úton előterjesztve

A Kvk.V.39.016/2024. ügyszámon

KÚRIA 4.		
Kvk. V. 39.016 / 2024 / 6		
Erkezett: 2024 MÁJ - 6.		
Példány: 1	Melléklet: 4	Közzététel: SZÍV

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Karsai Péter (születési hely, idő [REDACTED])

ajtó, a továbbiakban: Indítványozó)

az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő a Kúria Kvk.V.39.016/2024/5. számon meghozott végzésével szemben.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Kúria Kvk.V.39.016/2024/5. számon meghozott végzését, mint alaptörvény-ellenes bírói döntést megsemmisíteni szíveskedjék.

A kérelem anyagi jogi alapja Magyarország Alaptörvényének XXVIII. cikk (1) bekezdése (tisztességes eljáráshoz való jog).

A kérelem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a, illetve a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 30. § (5) bekezdése alapján, amelyek alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a Kúriának az Nsztv. 30. § (1) bekezdése szerinti, a Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) népszavazási kérdés hitelesését megtagadó döntését helybenhagyó végzésének Alaptörvénnyel való összhangját, és az Abtv. 43. § alapján megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy Indítványozó kérelmező volt a Kúria előtt Knk.V.39.016/2024. számon folyamatban volt felülvizsgálati eljárásban.

A Kúria végzését 2024. április 25. napján tették közzé a Magyar Közlönyben, így az Nsztv. 30. § (5) bekezdése, valamint az AB ügyrendje 28. § (1) bekezdése értelmében a jelen alkotmányjogi panasz határidőben került előterjesztésre.

Indítványozó a jelen alkotmányjogi panaszindítványt a Kúria útján a Knk.V.39.016/2024. ügyszámon, papír alapon, postai úton terjeszti elő a t. Alkotmánybírósághoz.

A jelen panasz alapjául szolgáló bírósági eljárásban „a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség” merült fel (Abtv. 29. §) a következők miatt. A t. Alkotmánybíróság a 33/2021. (XII. 22.) AB határozat [19] pontjában kiemelte, hogy az adott kérdésben felmerült a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatban a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenessége azáltal, hogy a Kúriának azon jogértelmezése, amellyel a népszavazási kérdés hitelesítése során a jogalkotó alkotmányos mozgásterére tekintet nélkül csak alaptörvény-ellenes megoldásokat vesz alapul, és ebből fakadóan tagadja meg a hitelesítést. Tekintettel arra, hogy a jelen alkotmányjogi panaszban támadott végzésében a Kúria ugyanígy járt el, Indítványozó alkotmányjogi panasza esetében is felmerült a döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, azaz teljesült az Abtv. 29. § szerinti követelmény.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri a t. Alkotmánybíróságot, hogy a nevé kívüli személyes adatait, valamint az alkotmányjogi panaszhoz mellékelt igazolványait (**P/1. számú** melléklet) szíveskedjen zártan kezelni.

I. Tények

A) Az NVB eljárása

1. Indítványozó, mint az Nsztv. szerinti Szervező az alábbi népszavazási kérdés hitelesítését kérte az NVB-től: „*Akarja-e Ön, hogy az Országgyűlés úgy módosítsa a Büntető Törvénykönyv öngyilkosságban közreműködést bűncselekménnyé nyilvánító szabályát, hogy az ne vonatkozzon azon teljes cselekvőképességgel rendelkező személyeknek nyújtott segítségre, akik fizikai állapotuk okán az emberi méltósággal összeegyeztethetetlen, a javulás lehetősége nélküli helyzetben vannak?*” (a továbbiakban: Népszavazási kérdés)

2. Az NVB. a 2024. február 1-jén kelt 4/2024. számú határozatában (**P/2. számon** mellékelve) megtagadta a kérdés hitelesítését az alábbi indokok mentén.

3. Az NVB kiindulásként rögzítette, hogy a kezdeményezés az öngyilkosságban közreműködés büntette szabályozásának módosításra irányul. Az NVB azt is megállapította, hogy a kezdeményezés „nyilvánvalóan életvégi döntésekkel kapcsolatos jogalkotásra irányul”. Az NVB álláspontja szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés hitelesítése sértene az Alaptörvény II. cikkében foglalt élethez való jogot. Az NVB hivatkozott a 22/2003. (IV.28.) AB határozatra (a továbbiakban: Abh. 1.), mely szerint az emberi méltóság csak élettel együtt fennálló egységben abszolút és korlátozhatatlan. Ezért az NVB szerint az emberi méltóságból fakadó önrendelkezési jog korlátozható.

4. Az NVB értelmezése szerint az életvégi döntések kapcsán a gyógyíthatatlan beteg önrendelkezési jogának korlátozása vagy elvonása az élethez való jog érvényesülése érdekében szükséges az állam objektív életvédelmi kötelezettségeként.

5. Az NVB álláspontja szerint a család, barátok, egészségügyi intézmény dolgozói stb. hatással lehetnek a beteg azon elhatározására, hogy mielőbb eltávozzon az életből. Az NVB az Alkotmánybíróság gyakorlatának azt az aspektusát is idézte, hogy az állam életvédelmi kötelezettségeinek mindenki életének védelmére is ki kell terjednie, aki a jövőben kerülhet hasonló helyzetbe.

6. Az NVB utalt továbbá a 24/2014. (VII.22.) AB határozatra (a továbbiakban: Abh. 2.), mely az új Alaptörvény kapcsán azt mondta, hogy az emberi méltóságot hasonló tartalommal rögzíti a régi alkotmányhoz képest. Ezért a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat továbbra is alkalmazandó.

7. Az NVB szerint abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy feltétlenül szükség van-e az élethez való jog érvényesüléséhez arra, hogy az állam büntetőjogi szankcióval sújtsa a népszavazási kezdeményezésében írt magatartást. Az NVB konklúziója az volt, hogy igen.

8. Az NVB álláspontja szerint az életvégi döntések korlátja az állam életvédelmi kötelezettsége. Az NVB az Abh. 2-t úgy értelmezte, hogy a halálos betegek öngyilkosságban való segítése ezen személyek önrendelkezési jogának olyan része, melyet törvény akár teljes egészében elvonhat. Az NVB értelmezése szerint tehát az Alkotmánybíróság az élethez való jog érvényesülése érdekében feltétlenül szükségesnek tartja a vizsgált körben a büntetőjogi fenyegetettség fenntartását. Ezért a kérdésben népszavazás nem írható ki

B) A Kúria eljárása

9. Indítványozó az NVB döntésével szemben 2024. február 16. napján felülvizsgálati kérelemmel élt (**P/3. számon** mellékelve), melyben az alábbi indokok alapján kérte a Kúriát, hogy változtassa meg az NVB döntését és hitelesítse a Népszavazási kérdést.

10. Felülvizsgálati kérelmében Indítványozó előadta, hogy jogszabálysértően, az Nsztv. 11. § cikkével és az alkalmazott alaptörvényi rendelkezésekkel egyaránt ellentétesen állapította meg az NVB azt, hogy tiltott, az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontjába ütköző tárgykört érint a népszavazási kérdés.

11. Kiindulásként rögzítette Indítványozó, az Alaptörvény milyen rendelkezéseket tartalmaz az emberi méltósággal kapcsolatban. Az Alaptörvény II. cikke szerint „[a]z emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz (...)”. Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása az első rendelkezései között rögzíti, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság. A már nem hatályos Alkotmány 54. cikke más szövegezésű volt, lakonikusan csak úgy fogalmazott, hogy minden embert megillet az élethez és emberi méltósághoz való jog.

12. Az Alaptörvény rendelkezéseinek már nyelvtani értelmezéséből is az következik, hogy az emberi méltósághoz való jog áll az emberi jogok hierarchiájának csúcán. Az emberi méltóság az Alaptörvény alapján az élethez való joggal szemben is elsőbbséget élvez, mi több, az emberi méltóság az egyetlen korlátozhatatlan alapjog. Ezt az értelmezést támasztja alá a Nemzeti Hitvallás azon rendelkezése is mely az emberi létezés alapjául – nagyon helyesen – az emberi méltóságot teszi. A már nem hatályos Alkotmány alapján kidolgozott alkotmánybírói gyakorlat az életvégi döntések kapcsán tehát nem tartható fenn.

13. Kiemelte Indítványozó, hogy az Alkotmánybíróság az Abh. 1 és Abh 2-ben a jelenleg is hatályos jogi szabályozás alkotmányosságát vizsgálta és mondta ki. Arról azonban egy szót sem szólt, hogy egy, az életvégi döntések sokkal szélesebb teret adó szabályozás alkotmányellenes lenne. Ezt a kérdést, ezt a leghatározottabban le kell szögezni, az Alkotmánybíróság nem vizsgálta és ezért nem is tilalmazza az alkotmánybírói gyakorlat. Téves tehát az NVB azon álláspontja, mely szerint a gyógyíthatatlan beteg halálba segítésének általános tilalma alkotmányosan kötelező.

14. Az NVB döntését ebben a részében tehát meg lehet és meg kellett változtatni. A népszavazásra feltenni javasolt kérdés sem nyíltan, sem burkoltan nem irányul az Alaptörvény módosítására. Egy érvényes és eredményes népszavazás folyamánként lehetséges olyan jogi szabályozás megalkotása, mely az alkotmányos követelményeknek, ideértve a valóban kiemelkedő fontosságú állami életvédelmi kötelezettséget, mindenben eleget tesz.

15. Előadta Indítványozó, hogy a támadott döntés utolsó, az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontjára alapozott érvelése szerint a kérdés alkotmányosságának megítélése során – mivel a cselekvőképesség fogalmát a Btk. nem definiálja – a polgári jog cselekvőképességfogalmából kell kiindulni, és az NVB ebből kiinduló, de a belátási képesség polgári jogi fogalmára is hivatkozó álláspontja szerint „a teljes cselekvőképességgel rendelkező, de cselekvőképtelen állapotban lévő személyek élethez való jogát a Btk. a jövőben nem tudná az Alaptörvénnyel összhangban védeni”. Indítványozó szerint az NVB ezen érvelése sem megalapozott: a fentebb az élethez való joggal kapcsolatban kifejtettek mellett azért sem, mert egyrészt a teljes cselekvőképtelenséggel rendelkező személyekre utaló megfogalmazást bárhány jogág fogalomkészletét felhasználva sem lehet ésszerűen úgy érteni, hogy az a cselekvőképtelen személyek öngyilkosságában való közreműködésének dekriminalizálására kötelezné a törvényalkotót. Másrészt pedig azért nem, mert az érintett büntetőjogi tényállás eleve csak arra a helyzetre vonatkozik, amikor egy tudatos cselekvésre képes személy öngyilkosságához nyújt egy másik személy segítséget: a népszavazásra javasolt kérdés a cselekvőképtelen állapotban lévő személyeknek a Btk. más rendelkezései által is védett élethez való jogát tehát ugyanúgy nem érinti, mint ahogyan az öngyilkosságban közreműködés tényállás sem érinti azt.

16. Rámutatott Indítványozó, hogy az NVB a Népszavazási kérdés vizsgálata helyett már a megalkotandó normaszöveget vizsgálta, ami azonban nem tartozik az NVB hatáskörébe, lévén arra nincs alkotmányos lehetősége.

17. Indítványozó szerint tehát mindezek alapján a népszavazásra javasolt kérdés az Alaptörvény rendelkezéseinek, ezen belül annak 8. cikk (3) bekezdés a) pontjának is megfelelt, ennek megfelelően az NVB támadott határozata pedig az Alaptörvény ezen rendelkezését, valamint az Nsztv. 11. §-t sérti.

18. Indítványozó felülvizsgálati kérelme tárgyában a Kúria 2024. április 25. napján hozta meg a Knk.V.39.016/2024/5. számon meghozott végzését (**P/4. számon** mellékelve), amelyben az NVB határozatát helybenhagyta. A Kúria végzését 2024. április 25. napján tették közzé a Magyar Közlöny 2024. évi 47. számában.

19. A Kúria a végzésében az alábbi indokok alapján, a döntés indokolása részbeni megváltoztatása mellett helybenhagyta az NVB határozatát.

20. A 4/2024 NVB határozatban foglaltakkal ellentétben a Kúria a végzésében arra az álláspontra helyezkedett, hogy megítélése szerint a kezdeményezés nem az Alaptörvény, hanem a Btk. módosítását célozza, az Alaptörvény közvetlen megváltoztatására nem irányul. [28]

21. A Kúria ezért köteles volt vizsgálni, hogy a javasolt kérdés hitelesíthető-e, azaz a kérdés az Alaptörvény és az Nsztv. szerinti követelményeknek eleget tesz-e: lehetséges-e a kérdés alapján Alaptörvény-konform jogalkotás; a javasolt kérdésre egyértelműen lehet-e válaszolni; a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy jogalkotási kötelezettség esetén milyen jogalkotásra köteles [Nsztv. 9. § (1) bekezdés, Nsztv. 11. § (1) bekezdés második mondata]. [30]

22. Rögzítette a Kúria, hogy Indítványozó kérdés feltételével a Btk. öngyilkosságban való közreműködés bűncselekményként való szabályozását nem általánosságban vitatta; a kérdés arra irányul, hogy teljes cselekvőképességgel rendelkező, és fizikai állapota okán az emberi méltósággal összeegyeztethetetlen, a javulás lehetősége nélküli helyzetben lévő személy öngyilkosságához való segítségnyújtásra az ne vonatkozzon, tehát az öngyilkosságához való segítségnyújtás - ezen feltételek fennállta esetén – ne minősüljön bűncselekménynek. [35]

23. Így a Kúria az alábbiak szerint értelmezte a népszavazásra a javasolt kérdés célját: „általánosságban az, hogy amennyiben az öngyilkosságot elkövető személy fizikai állapota az emberi méltósággal összeegyeztethetetlen, az öngyilkosságot segítő személy ne legyen büntetőjogilag felelősségre vonható, cselekménye ne minősüljön bűncselekménynek.” [37]

24. A Kúria az életvégi döntésekkel kapcsolatban kiemelte, hogy „a magyar jogrendszerben az életvégi döntésekkel kapcsolatos, a beteg önrendelkezési jogának biztosítására hivatott szabályozás létezik, azt az Eütv. tartalmazza, és kegyes halál passzív formáját, azaz az egészségügyi ellátásról való lemondás és visszautasítás jogát, valamint az élő végrendeletet lehetővé teszi. Ennek büntetőjogi következménye pl., hogy az egészségügyi dolgozó, aki nem nyújt egészségügyi ellátást az ellátást visszautasító személynek, büntetőjogilag nem vonható felelősségre foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés [Btk. 165. §] miatt, mert a cselekménye büntetendőségét kizárja a jogszabály engedélye [Btk. 15. § g) pont, 24. §], vagyis azt a magatartást, amely formálisan büntetőjogi tényállást valósítana meg, az Eütv. megengedi.” [39]

25. Így megállapította a Kúria, hogy „egyrészt abból, hogy az egészségügyi jogszabályok rendelkeznek a beteg önrendelkezési jogáról, annak terjedelméről és korlátairól, másrészt abból, hogy a hatályos büntetőjogi szabályok a bűncselekmények törvényi tényállásának rögzítése mellett lehetőséget biztosítanak arra, hogy az egyébként bűncselekményként szabályozott magatartás büntetendőségét jogszabály engedélye kizárja, az következik, hogy sem a Btk., sem a betegjogok szabályozási rendszerével, céljával nincs összhangban a Btk. kezdeményező által óhajtott módosítása, amely által a beteg önrendelkezési jogával összefüggő tárgykörben büntetőjogi tárgykörű jogszabályalkotást kíván elérni.” [41]

26. Ezt követően rögzítette a Kúria, hogy a kérdést támogató tartalmú eredményes népszavazás jogszabályalkotási kötelezettséget róna az Országgyűlésre. [42]

27. Ugyanakkor a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) rendelkezései értelmében arra az álláspontra helyezkedett a Kúria, hogy „a kérdéssel javasolt, a beteg önrendelkezési jogának kiterjesztésével kapcsolatos Btk.-módosítás nem illeszkedne a büntetőjogi jogalkotásba, mert tárgya nem büntetőjogi, hanem egészségügyi jogi természetű, ezért arról az egészségügyi-betegjogi szabályok közt indokolt – ilyen irányú jogalkotói szándék vagy kötelezettség esetén – rendelkezni. A Kúria megállapítása szerint a kegyes halál javasolt kérdés szerinti Btk.-ba való beiktatása által nem biztosítható a jogrendszer egysége, a célhoz kötött jogszabályalkotás, továbbá az azonos, illetve hasonló életviszonyokra vonatkozó szabályozás ugyanabban a jogszabályban történő elhelyezésének, illetve az indokolatlanul párhuzamos szabályozás kiküszöbölésének követelménye.”[45]

28. Továbbá: „A kegyes halál gyakorlása törvényi garanciáinak szabályozása egyértelműen kívül esik a büntetőjog határain, ezek nélkül pedig az érintett személy élethez való jogának védelme nem lehet biztosított. Helytállóan mutatott rá a Nemzeti Választási Bizottság arra, hogy nem az öngyilkossághoz való segítségnyújtás, hanem emberölés büntette valósul meg, ha a segítő fizikai segítséget is nyújt (pl. injekciót ad be) az érintett személynek. Ezért a népszavazásra javasolt kérdés a legrosszabb fizikai állapotban lévő, öngyilkosságot fizikai állapotánál fogva elkövetni sem tudó embernek nyújtott segítségnyújtás büntetethetőségére nem vonatkozik, ezáltal az életvégi döntésekhez kapcsolódó büntetőjogi felelősségnek is csak egy részkérdését érinti.” [46]

29. A Kúria szerint „a népszavazási kezdeményezésben szereplő kérdés alapján - amennyiben a jogszabályalkotási kötelezettsége a népszavazás folytán beállna - az Országgyűlés a Jat. által támasztott jogalkotási alapkövetelmények teljesítése és a népszavazás folytán előálló jogalkotási kötelezettség között létrejövő feloldhatatlan ellentmondásba ütközne. Emiatt a javasolt kérdés alapján a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelő jogalkotásra nem teremt lehetőséget, így az Országgyűlés nem tudná eldönteni, hogy milyen tartalmú jogalkotásra köteles. A népszavazásra javasolt kérdés a Btk. szabályozási céljába nem illeszkedik, mert az a beteg ember önrendelkezési jogának a jelenleginél alacsonyabb szintű korlátozását célozza, de emellett is az a kegyes halállal kapcsolatos kérdéseknek csak egy részproblémáját, a segítő büntetőjogi felelősségét érinti, így nem ad lehetőséget az életvégi döntésekhez kapcsolódó törvényi garanciák jogrendszerbe történő beillesztésére sem.” [49]-[50]

30. Kiemelte továbbá a Kúria, hogy „nem felel meg a népszavazás rendeltetésének az, hogy a

jogrendszerbe a beteg önrendelkezési jogát kiterjesztő jogintézményt a Btk. büntetendőséget kizáró rendelkezése által kerüljön bevezetésre, mert a büntetőjog és a beteg önrendelkezési joga eltérő szabályozási tárgyak, a Btk. kérdés szerinti módosítása sértené a jogalkotás jogrendszerbe illeszkedésének követelményét. A jogalkotás a büntetőjog szakmai követelményeivel is ellentétes lenne, ugyanis a hatályos szabályozás is lehetővé teszi eltérő szabályozási tárgyú jogszabályokban büntetlenséget eredményező engedély szabályozását, másrészt a célzott jogalkotás a büntetőszabályozás céljával (a büntetőhatalom *ultima ratio*) is ellentétes lenne, mert a népszavazással elérni kívánt célhoz a konkrét büntetendőséget kizáró ok Btk.-ba történő beiktatása nem szükséges. Hasonló tárgyú szabályozást az Eütv. jelenleg is tartalmaz, a népszavazással elérni kívánt jogalkotással párhuzamos jogalkotás valósulna meg, úgy, hogy a büntetendőséget kizáró ok garanciális szabályai a jogrendszerből hiányoznának.” [52]

31. Emellett Kúria arra a következtetésre jutott, hogy a garanciális szabályok hiánya a választópolgári egyértelműség hiányát is okozza, mert a választópolgár nem tudhatja a kérdés megválaszolásakor, hogy milyen feltételek mellett, kik (bárki vagy csak az egészségügyi személyzet), az öngyilkosságot elkövető személy kifejezett előzetes akaratnyilvánítása esetén, vagy annak hiányában is, milyen öngyilkossági mód esetén, stb. élvezne büntetlenséget a segítő személy. [53]

32. Összefoglalván a Kúria kiemelte, hogy „nem hitelesíthet olyan kérdést, amely a választópolgárok számára nem egyértelmű, illetve amely olyan kötelezettséget róhat az Országgyűlésre, amelynek alkotmányos szerepében csak a jogalkotásra vonatkozó alapvető követelmények megsértésével tudna eleget tenni, mert az a népszavazás alkotmányos funkciójával, rendeltetésével ellentétes lenne. A kérdés alapján tehát a Kúria megállapítása szerint nem lehetséges Alaptörvény-konform jogalkotás.”[54]

II. A Kúria döntése alaptörvény-ellenességének indokolása – a tisztességes eljáráshoz való jog (Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelme)

33. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

34. Az Alkotmánybíróság Alaptörvény hatálybalépését követően is töretlen gyakorlata értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”.

35. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlatot például a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat foglalta össze. E döntés Indokolásának [19] bekezdése szerint „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön. Polgári peres eljárásban így a tisztességes bírósági tárgyalás követelményének része a bírósághoz fordulás joga [...] a tárgyalás igazságosságának biztosítása [...], a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése [...], a törvény által létrehozott bíróság [...], független és pártatlan eljárása [...], illetve a perek ésszerű időn belül való befejezése [...]”.

36. A tisztességes eljárás követelményei közül a törvényes bíróhoz való joggal, illetőleg a törvényes bírótól való elvonás tilalmával kapcsolatban az Alkotmánybíróság korábbi határozatában kifejtette: „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és az Egyezmény 6. Cikk 1. pontja értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által felállított bíróság bírálja el. A törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bírói fórum (bíró) járjon el.” {32/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}

37. A tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos érvényesülése tehát magában foglalja az eljárás azon követelményét, hogy az megindítható legyen egy arra hatáskörrel rendelkező bírói fórum előtt. Ahogy azt az Alkotmánybíróság már az Alkotmány 57. § -ával összefüggésben is

kifejtette – amely esetjogot az alaptörvényi megfogalmazás azonossága miatt¹ a mai napig irányadónak tart a fórum –, az eljárásnak ahhoz kell vezetnie, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelességeket az ott írt módon valóban "elbírálja": az összes, az Alkotmányban részletezett követelmény – a bíróság törvény által felállított volta, függetlensége és pártatlansága, az, hogy a tárgyalás igazságosan (a nemzetközi egyezmények szóhasználatával: *fair, équitablement, in billiger Weise*) és nyilvánosan folyjék – ezt a célt szolgálja, csak e követelmények teljesítésével lehet alkotmányosan véglegesnek számító, érdemi, a jogot megállapító döntést hozni.

38. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt is rögzítette, hogy a bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, „elszenvedői” a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelességeiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére [59/1993. (XI. 29.) AB határozat].

39. Az Alaptörvény az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a bírósági eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzítette: „Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [...]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítani kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie.

¹ Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában megállapította, hogy a hatályon kívül helyezett alkotmánybírósági határozatokban kidolgozott érvek, jogelvek és alkotmányossági összefüggések felhasználhatóak az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések elbírálásakor is, „ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntés indokolásába történő illesztése.” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]} Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor – az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán – irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot.

40. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}.

41. Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.

42. Az Alkotmánybíróság a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatában ezt a következőképpen foglalta össze: „az államnak az alapvető jogok védelmére vonatkozóan tevőleges védelmi kötelezettsége áll fenn [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]. Ezzel összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkének első mondata [...] a bíróságok – mint az igazságszolgáltatási funkció ellátásán keresztül állami hatalmat gyakorló közhatalmi szervek – kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák. Ezzel a bíróságok ítélkező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén. Az Alaptörvény említett rendelkezései tehát azt a kötelezettséget róják a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat.

43. Az Alkotmánybíróság a 33/2021. (XII. 22.) AB határozata [31] bekezdésében rögzítette, hogy az Alaptörvény 28. cikke az alkotmánykonform értelmezés követelményeit a jogszabályok bíróság általi alkalmazása körében határozza meg, mivel azonban a népszavazás a közvetlen hatalomgyakorlás megnyilvánulásaként – főszabályként – jogalkotásra irányul, a Kúria a népszavazási kérdés hitelesítésekor sem tekinthet el ezen alaptörvényi rendelkezés érvényre juttatásától. A Kúria a népszavazási kérdés hitelesítésekor a jogalkotásra irányuló kérdést értelmezi, és egyrészt azt vizsgálja, hogy a népszavazási kérdés az Alaptörvény 8. cikk (2) bekezdése alapján az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozik-e, valamint nem érint-e az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdése szerinti tiltott tárgykört, továbbá eleget tesz-e az Nsztv.-ben foglalt, a népszavazási

kérdéssel szemben támasztott törvényi követelményeknek. E körben az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a népszavazási kérdés értelmezésére is irányadó követelmény, hogy a bíróság a népszavazási kérdés szövegéből következő lehetséges jogalkotási megoldást az Alaptörvénnyel összhangban értelmezze.

44. Ugyanezen határozata [32] bekezdésében rögzítette, hogy a népszavazási kezdeményezés sajátossága, hogy e követelmények érvényesülése mellett a jogalkotónak a népszavazási kérdés értelmezési keretén belül mozgástere van a népszavazási kérdésnek megfelelő jogszabály megalkotására. A népszavazási kérdés hitelesítésre való alkalmasságát azonban nem befolyásolja, ha a választópolgár nem ismeri előre, hogy a kérdésből következő jogalkotási kötelezettségének az alkotmányos keretek betartásával a jogalkotó pontosan miként tesz eleget.

45. Kiemelte továbbá az Alkotmánybíróság ugyanezen határozata [34] pontjában, hogy „az Alaptörvény 28. cikke alapján mutatis mutandis a jogszabályalkotásra irányuló népszavazási kérdés Alaptörvénynek megfelelő értelmezése a bíró számára nem csupán jog, hanem magából az Alaptörvényből fakadó kifejezett kötelezettség: **amennyiben a bíró a népszavazási kérdésből alkotmánykonform jogalkotási megoldást le tud vezetni, a kérdés hitelesítését az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontja alapján nem tagadhatja meg.** A lehetséges jogalkotási megoldások közül a népszavazási kérdés hitelesítésekor – ha van ilyen – azt kell figyelembe venni, amelyik összhangban van az Alaptörvénnyel. **A népszavazás mint a közvetlen demokratikus hatalomgyakorlás jogintézménye kiüresítéséhez vezetne, ha olyan népszavazási kérdés hitelesítését tagadja meg a Kúria, amelyből az Alaptörvénnyel összhangban álló jogalkotási megoldás is következhet.** A jogalkotói egyértelműség követelményének megfelelő, de többféle jogalkotási megoldást magában hordozó népszavazási kérdés normatartalommal kitöltésekor a Kúriának nemcsak lehetősége, de kötelessége is, hogy a kérdés hitelesítése szempontjából az Alaptörvénnyel összhangban álló megoldást figyelembe vegye, és félretegyen bizonyos, az Alaptörvénnyel össze nem egyeztethető lehetséges normatartalmakat.

46. Továbbá ugyanezen határozat [45] bekezdésében kimondta az Alkotmánybíróság, hogy a konkrét jogalkotási megoldás alkotmányosságáról az Alkotmánybíróság arra irányuló indítvány esetén a jogszabály szövegének ismeretében dönthet.

47. A Kúria a döntésében lényegében nem magát a Népszavazási kérdést vizsgálta, hanem azt, hogy az esetleges érvényes és eredményes népszavazás esetén az Országgyűlésre, mint törvényhozó hatalomra háruló jogalkotási kötelezettség milyen módon értelmezhető, mennyire egyértelmű(ek) az esetlegesen megalkotandó jogszabályi rendelkezés(ek), illetve, hogy ezen rendelkezés(ek) hogyan fog(nak) tudni illeszkedni a hatályos magyar jogrendszerbe.

48. Azonban az Alkotmánybíróság 33/2021. (XII. 22.) AB határozatában foglalt elvi megállapítások értelmében ilyen irányú alkotmányos hatáskörrel a Kúria nem rendelkezik.

49. Ugyanis a Kúria az Nsztv. 30. § (1) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a kérdés hitelesítése megtagadása jogszerűen történt-e. Ahogyan a fenti AB határozat [34] bekezdésében is kimondta a t. Alkotmánybíróság, „amennyiben a bíró a népszavazási kérdésből alkotmánykonform jogalkotási megoldást le tud vezetni, a kérdés hitelesítését az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés a) pontja alapján nem tagadhatja meg”, illetve „a jogalkotói egyértelműség követelményének megfelelő, de többféle jogalkotási megoldást magában hordozó népszavazási kérdés normatartalommal kitöltésekor a Kúriának nemcsak lehetősége, de kötelessége is, hogy a kérdés hitelesítése szempontjából az Alaptörvénnyel összhangban álló megoldást figyelembe vegye, és félretegyen bizonyos, az Alaptörvénnyel össze nem egyeztethető lehetséges normatartalmakat.” Így pedig – a népszavazási kezdeményezési eljárás alapvető jogi aspektusaira külön tekintettel – nem hagyhatta volna helyben a Kúria az NVB hitelesítést megtagadó döntését az alábbi indokok alapján.

50. A Népszavazási kérdés az Nsztv. 9. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek maradéktalanul eleget tett; a feltett kérdés egyértelműen megválaszolható, abban a szavak általánosan elfogadott jelentése értelmében megfogalmazott „igen” vagy „nem” válasszal megválaszolható kérdés került megfogalmazásra. Emellett a kérdés alapján – tekintettel arra, hogy az konkrét jogszabályi rendelkezés konkrét irányú megváltoztatására irányul – az Országgyűlés egyértelműen el tudná dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, illetve azt is, hogy milyen jogalkotásra köteles.

51. Az NVB-nek és a Kúriának ezen követelményeket kellett volna vizsgálniuk, azonban e hatáskörükön túllépve a majdan megalkotandó jogszabály hipotetikus tervezetéről, illetve annak a jogrendszerben elfoglalt helyéről foglaltak állást, illetve ezen indokok mentén tagadták meg a Népszavazási kérdés hitelesítését.

52. Ugyanakkor a Kúria ezen eljárásával nem pusztán az Nsztv. 9. § (1) bekezdését sértette meg, hanem olyan alkotmányos hatáskört vindikált magának, amellyel nem rendelkezik. Hiszen, ahogyan az Alkotmánybíróság a 33/2021. (XII.22.) AB határozata [34] bekezdésében kimondta, hogy „a népszavazás mint a közvetlen demokratikus hatalomgyakorlás jogintézménye kiüresítéséhez vezetne, ha olyan népszavazási kérdés hitelesítését tagadja meg a Kúria, amelyből az Alaptörvénnyel összhangban álló jogalkotási megoldás is következhet. A jogalkotói egyértelműség követelményének megfelelő, de többféle jogalkotási megoldást magában hordozó népszavazási kérdés normatartalommal kitöltésekor a Kúriának nemcsak lehetősége, de kötelessége is, hogy a kérdés hitelesítése szempontjából az Alaptörvénnyel összhangban álló megoldást figyelembe vegye, és félretegyen bizonyos, az Alaptörvénnyel össze nem egyeztethető lehetséges normatartalmakat.”

53. Így pedig azáltal, hogy a Kúria a végzésében állította, hogy a Népszavazási kérdés alapján lehet olyan normatartalommal megalkotni az érvényes és eredményes népszavazás esetén a jogszabályi rendelkezéseket, amik nem illeszkednek az egyértelműség követelményébe, azonban egyúttal nem vizsgálta azt, hogy a feltett Népszavazási kérdés alapján vitán felül lehet a jogalkotói egyértelműségnek megfelelő olvasata is, súlyosan sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás követelményét, ugyanis ezáltal a Kúria eloldotta magát az alkotmányos hatáskörétől.

A fent kifejtett indokok alapján kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy a Kúria Knk.V.39.016/2024/5. számon meghozott végzését, mint alaptörvény-ellenes bírósági döntést megsemmisíteni szíveskedjék.

Kelt: Budapest, 2024. május 3.

Tisztelettel,

Karsai Péter

indítványozó

Mellékletek:

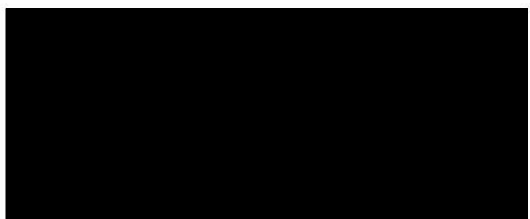
P/1.: Indítványozó személyi igazolványa és lakcímkártyája másolata

P/2.: A Nemzeti Választási Bizottság 4/2024. számú határozata

P/3.: Indítványozó felülvizsgálati kérelme

P/4.: A Kúria Knk.V.39.016/2024/5. számú végzése

Tanú 1:

Tanú 2:

